Ч. 1

ТРАВЕНЬ - ЧЕРВЕНЬ 1949.

ДРУГ

VIIIc
74

ІНФОРМАЦІЙНО-ПОПУЛЯРНИЙ ЗБІРНИК

...Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю. Кров пролита для цієї величньої мети ніколи не засихає...

С. Петлюра

ЗМІСТ

	СТОРІНКА
РЕДАКЦІЙНЕ	1
СТАТТІ	
О. Комар: Напереломі	2
*** : Поклін героям	4
О. Скала: Людина праці	6
П. Вільховий: Акт 30 червня	14
*** : Будитель галицької землі	28
ОПОВІДАННЯ	
М. К-ко Між двома вовками	9
Р. Косаренко: Максим	18
В. Листвич: Зустріч	20
Ю. Вухналь: Гаряча натура	24
В. Іванів: Медалик	26
ПОЕЗІЇ	
Ю. Клен: Таймирський край	7
Т. Б.: Восиие	13
С. Верес: Чужина	19
М. Кривенко: Одгреміла сталь	22
О. Олесь: Ми підемо	23
Документи терору	16
Пізнаймо англійську мову	29
Весела сторінка	30
Ану, чи відгадаєте?	32

Великі заповіти — Гіркий то сміх — Всячина.

„ДРУГ“ Ілюстрований інформаційно-популярний збірник
Виходить що-два місяці

Видає: В-во „РІДНА КНИЖКА“
За редакцію відповідає Петро Пігічин.
Редакція застерігає собі право змін і скорочень надісланих рукописів

ПЕРЕДПЛАТА
(разом із поштовою пересилкою)
На рік (6 чисел) — **10 шіл.**
На пів року (3 числа) — **5 шіл.**
Поодиноке число — 1 ш. 6 п. Поштова пересилка 2 п.

У всіх справах до Видавництва звертатись на адресу:
P. Pihichyn,
27, Eastbury Avenue,
Northwood, Middlesex.

"DRUH" (*The Friend*) *A Ukrainian bi-monthly.* Price 1/6.
Printed & published by R. K. PRINTING & PUBLISHING COMPANY,
REGISTERED OFFICE: 3, FERNDOWN, NORTHWOOD, MIDDLESEX.

LIBRARY of Ukrainian Publishers
Inv. 2329

ДРУГ

ІНФОРМАЦІЙНО-ПОПУЛЯРНИЙ ЗБІРНИК
ВИХОДИТЬ ЩО-ДВА МІСЯЦІ

Ч. 1. ТРАВЕНЬ - ЧЕРВЕНЬ 1949. **Р. I.**

РЕДАКЦІЙНЕ

*** Перед Вами перше число журналу „ДРУГ“. Видаємо його як ілюстрований збірник оповідань, статтей, віршів і т. п. Хочемо дати нашим читачам цікаву лектуру, служити корисними інформаціями та порадами. Нашим бажанням є, щоб цей наш журнал став справжнім другом кожнього його читача.

*** Читачів запрошуємо до співпраці в редагуванні журналу. Сторінки „ДРУГА“ є вільні і доступні кожньому, в головному просимо надсилати нам матеріяли для циклів: „Перші Кроки — літературні спроби читачів“ та „Я цього не забуду...“

*** Скромні можливості, якими розпоряджаємо не дозволяють нам покищо на частіше і краще видавання „ДРУГА“. Та видаючи це перше число, відразу кладемо перед собою завдання, до осягнення яких будемо послідовно зміряти. Хочемо в першу чергу наш журнал видавати ЧАСТІШЕ, принайменше що-місяця. Хочемо видавати його ОБШИРНІШИМ змістом і КРАЩИМ під мистецьким оглядом. Хочемо, щоб при цьому він був ДЕШЕВШИЙ. Знаємо, що осягнути це нам вдасться лише при Вашій піддержці й помочі. На цю допомогу ми надіємось і в неї ми віримо.

РЕДАКЦІЯ.

О. КОМАР

НА ПЕРЕЛОМІ

(КОМЕНТАР)

Надії, що розвіялись...

В роках безпосередньо по останній війні майже увесь західний світ вірив, що з Совєтами можна якось погодитися і разом з ними будувати мир і добробут. Британські соціялісти у своїй передвиборчій кампанії в 1945 році навіть обіцяли порозуміння і співпрацю з СССР, як одне із своїх осягнень, коли дійдуть до влади. Многі політики, задурманені совєтською пропагандою, якій підчас війни відкрито широко двері у світ, вірили і старалися переконати маси, що совєтів треба тільки зрозуміти, що не треба їм перешкоджувати в захисті їхніх інтересів, а західний світ і совєтський комунізм можуть жити разом в сусідській згоді і братолюбію. Всіх, хто думав інакше, клеймовано ім'ям фашистів та ворогів людства. Славну промову Вінстона Черчіля в Фултон в ЗДПА у 1946 р., де він вперше вказав на загрозу совєтського комунізму для західньої цивілізації, многі осудили, а її автора назвали ворохобником та воєнним підпалювачем.

Та віра і надії тих політиків розвіялись, як дим. Замість співпраці і дружби прийшов постепенний розрив між Заходом і Сходом, прийшло захоплення Мадярщини, Румунії, Чехословаччини, розлам Німеччини і врешті берлінська блокада.

Організація протинаступу

Світові політики побачили свою помилку. Стала їм ясною дійсна ціль агресивного совєтського імперіялізму. В обличчі загрожуючої небезпеки увійшли на шлях, що на нього вказував Черчіль ще в Фултон, а якого тоді не добачували. Західно-европейські держави об'єднались в союз, щоб не тільки спільними силами переводити післявоєнну відбудову своїх країн, але й спільно їх захищати у випадку агресії.

ЗДПА признали знищеній і зубожілій Европі щедру допомогу, щоб запобігти умовинам, серед яких бацилі комуністичної зарази найкраще розвиваються. Помимо бльокади, Захід станув міцною ногою в Берліні. Вкінці, як завершення протинаступу, створено Атлянтійський Трактат.

В змаганні за мир

Ця постава Заходу є незвичайно відрадним явищем. Західний світ, що ще не загоїв ран по останній війні, прагне миру. Але не за всяку ціну. І в цьому якраз слідне протверезіння із довготревалого дурману.

Після першої світової війни західний світ, для святого спокою, дозволив на повстання і розріст большевицької гидри, віддав на поталу азійського деспотизму Україну і другі народи — і за цю помилку він платить аж до сьогодні. Для святого спокою дозволив прийти до сили Гітлерові, дивився крізь пальці, як він загарбляв одну по другій европейські держави, аж прийшло до другої світової війни. А по війні, також для святого спокою дозволив Большевії на закріпощення майже половини Европи та Азії. Та врешті прийшло отямлення. Захід спромігся поставити точку над і, сказати стоп і загородити шлях походові большевицького імперіялізму, покищо бодай на захід.

Цей перелом в поняттях політиків Заходу матиме без сумніву далекосягле значення в майбутньому. Вже тепер багато осягнено, зроблено великий крок вперед, хоч до завершення діла ще далеко.

За помилку батьків після першої світової війни, заплатили життям і стражданнями міліони синів; від того, як поступить західний світ тепер, буде залежати доля цілих поколінь. Його провідні верстви мусять собі усвідомити, що не вистарчить лише бути приготованим на наступ, а вже запанує мир і добробут, але що дійсний мир буде тільки тоді, коли зникне з лиця землі комуністична тиранія, коли затихне стогін поневолених нею народів. Всякий інший „мир" буде небезпечною оманою. Або всі народи будуть вільні, або всі в ярмі.

ПОКЛІН ГЕРОЯМ

Збройну боротьбу українського народу за повне відірвання України від Москви в рр. 1917 - 1923 та за розчленування московського колоса на національні суверенні держави, большевики здавили своїми полками і терором і зручною дипльоматичною грою на міжнародньому форумі. З того часу червоні імперіялісти послідовно намагаються нищити не тільки кожний вияв самостійницьких сил в українському народі, але й фізично нищити носіїв найвищих ідеалів народу, його культурних та політичних провідників.

Головний Отаман Симон Петлюра та Полковник Евген Коновалець були цими політичними провідниками українського народу, проти яких червона Москва вела найзавзятішу й найбільш безоглядну боротьбу; вони ж були передовими постатями українського політичного життя й лідерами самостійницької та збройно-революційної боротьби ще з 1917 року і аж до дня їхньої смерти. Зокрема діяльність Полковника Евгена Коновальця та Організації Українських Націоналістів, яку він створив та очолював, були небезпечними для кремлівських імперіялістів.

Головний Отаман Симон Петлюра та Полковник Евген Коновалець — сьогодні є вже історичними постатями та овіяні німбом слави й героїчної смерти; їхні імена стали прапорами революційних кадрів українських самостійницьких сил та символом української державницької й революційної ідеї для чужинців.

Від смерти Головного Отамана Симона Петлюри та Полковника Евгена Коновальця ділить нас великий шмат часу; понад українською землею пролетів ураґан імперіялістичної війни; український нарід пролив море крови й віддав міліони жертв, а лютий імперіяліст надалі топче українську землю; але нарід не зложив зброї, боротьба йде далі.

Нині цю боротьбу очолюють нові провідники — проте світлі постаті Головного Отамана Симона Петлюри та Полковника Евгена Коновальця провідною зорею просвічують тим, що сьогодні стоять у непохитній революційній боротьбі за УССД.

Осип Скала

ЛЮДИНА ПРАЦІ

(В роковини Івана Франка)

28. травня цього року минає 33 роки з дня смерти великого нашого поета-письменника, неструдимого працівника на народній ниві і борця за поліпшення долі рідного народу — Івана Франка.

В українську культурну скарбницю вніс він безцінні скарби і невсипущою працею для народу, увіковічнив своє ім'я в народній пам'яті.

Франко — це людина праці. Працював він від ранньої молодості до гробової дошки, не для себе, але в користь рідного народу і Батьківщини. Сам про себе він так говорить:

„Вигодований твердим мужицьким хлібом, я почував себе до обов'язку віддати працю свойого життя простому народови. Вихований у твердій школі, я від малку засвоїв собі дві заповіді: перша — почуття того обов'язку, а друга — потреба ненастанної праці...“

Ця ідея безінтересовної, ревної праці для народу, не оглядаючись на обставини, йдучи пробоєм крізь перепони, просвічувала йому ціле його життя.

Франко — це поет-революціонер, борець за кращу долю народніх мас, а передовсім за їхнє вільне, незалежне життя. Він любив свій нарід, а свою любов він припечатував працею і ділом. Доля українського народу була дорога серцю поета. Він знав, що український нарід лиш тоді буде вільний від гнету і насилля, коли він буде у своїй власній, незалежній державі. Тому, хоч Франко у своїй молодості був приклонником інтернаціонального соціялізму Драгоманова, драгоманівським радикалом, які підготовили грунт комуністам, а то й самі з ними злилися, — він ніколи не був. Соціялізм був у ті часи одиноким революційним рухом досить сильним і приманчивим щоби пірвати за собою палке, молодече серце Франка, що був готовий на всяку посвяту для добра рідного народу. Але як тільки побачив, що приманчива ідея Драгоманова зводить на манівці, покинув цей шлях на завсі...

(ДОКІНЧЕННЯ НА 28. СТОР.)

Юрій Клен

ТАЙМИРСЬКИЙ КРАЙ

(Уривок поеми)

На схід за Єнісеєм повноводим,
Там, де на півночі кінчався бір,
Ген до морів, що криті вічним льодом,
Лиш бовваніли купи мерзлих гір.
Холодним подувом там вітер студить
Навіки скутий кригою Таймир.

Таймирський край... Кайлом довбають люди
Той ґрунт, що не росте на нім трава.
Там золоті і платинові руди.
Два тільки тижні літо потрива.
Болота зверхній шар ледь-ледь розтопить,
І знов морозом візьметься жорства.
Півострів той вмістив би пів Европи
На обширі, що тундра обняла.
З рабами мали там великий клопіт:
Температура саме досягла
Вже тридцять дев'ять ступенів морозу,
І руки ставали — мов зі скла.
У черепі закаламутивсь розум,
Бо сонце тепла в чарці золотій
Лише аптекарську давало дозу.
Гули раби, немов бджолиний рій,
Вже кожному із рук валився заступ.
І враз один зревів, мов сам не свій:
„Гей, досить каторги! Страйкуйте! Баста!“
І стягши куртку, катанки, штани,
Став голий, мов Адам, на сніжнім насті.
„Нехай мене шмагають буруни!
Протест свій всесвітові я жбурляю
У вічі, в лоб. Гей, сукині сини,
Дивіться, як я муку зневажаю!“
Барвисто, як дитиноньку весна,
Його дозорець лайкою квітчає.
А той йому: „То ж пан твій — сатана.
Ти тільки пес його. Мовчи, собако!
Хто розмовля із псами чабана?!
Он колом оточили небораки
Відважного. Мов дерево струнчить
Він у снігу. Неначе білий накиц,

Вкриває шержень тіло. Кожну мить
Він підбивається все вище, вище
І від ступні аж до колін біжить.
Біліють стегна вже. А вітер свище.
Страйкар стоїть, прокляття шле катам;
Не дивиться, як холод тіло нищить.
Простори вторять грозам і громам
Його страшних промов. Аж он дозорець
Підходить і говорить: „Годі вам
Стояти тут, бо вас мороз заморить.
Гайда до хат!" Мов вітер-буревій,
Метнулось до героя все, щоб скоро
Наволікти одежі міхові
На те зовсім уже збіліле тіло,
Бо руки, мов гиляки неживі,
На холоді заклякли, задубіли.
За мить бігом помчала вже юрба,
І перед нів у ній страждалець сміливий.
Всміхнувся Данте: „З хлопцем тим журба
Мені мала. Він честь боронить вашу;
Гуде на холоді, мов та труба,
І не чіпляється до нього кашель.
Один за всіх ладен іти на скоп,
Хлептає баланду й не просить каші..."
...Озброєний совєтський міщанин
— Ми вгледіли — гнав гурт людей обдертих.
„Куди"? — спитався я. „На Каларґан!"
Хтось відказав: „То з жертв обрані жертви".
Похмуро проводир мій пояснив:
„На Каларґан женуть тих напівмертвих,
Що їхню кров упир ще не допив,
З заслання одного в заслання друге
Ідуть вони, щоб кат їх там добив.
Там бісові розстрілюють їх слуги".
До мене обернувся молодець
З того на смерть рокованого круга
І мовив гучно: „Жде мене кінець.
П'ять літ на Маркса критику писав я
Ночами й знищив Леніна в нівець.
Великий мій рукопис закопав я
Вгорі, там, де модрини дві шумлять.
То ж відкопай його. То добрий кавяр,
Яким Европу треба годувать."
І мовив Данте: „Проти пекла й світу
Таких людей вести б на прю, на рать,
Безсмертний дух у них не вмер, а світить,
Як серед небезпечних скель маяк."

Михайло К—ко

МІЖ ДВОМА ВОВКАМИ

Петро Хомкін лишився в лісі „по заданію". Москва лишила. Він сидить на пеньку і зі злости рве на своїй голові волосся.

— Хохландія колхози допалює!.. — скрегоче зубами.

Навколо ніч, кущі; у синій безвісті зорі.

Десь співають півні і б'є дванадцята година.

Кругом Хомкіна на траві його загін. Їх шість, усі при зброї. Очі злі, кров'ю налиті... Рішили йти в Тарасівку і живцем взяти старосту села.

★

Там старостою Павло Тичка. Він якимсь чудом вирвався з Соловків, де карався за участь в армії С. Петлюри Тепер з колхозу забрав свою хату і почав наново господарювати За його прикладом пішла й решта. Розтягли колхоз. На школі почепили блакитно-жовтий прапор. Заходились творити поліцію. Треба ж охоронити село від червоної банди! Але з кого створити, коли в селі остались старі та малі?.. Одних большевики забрали, другі в німецькому полоні гинуть.

Коли це в село німці:

— А це хто прапор повісив?

— Ми, — селяни.

— Знять!

— А це чому?

— Знять! — несамовито домагається офіцер.

Але ніхто не слуха.

Тоді посила салдата, той знімає прапор, рвучи його на шматки.

Забрали корову з села й поїхали.

★

— Ну, пішли, — так Хомкін до загону. — Організують поліцію — не підступиш. Злазиться голота з Донбасу, з полону!

Пішли... Світять очима мов вовки. Попереду низенький Хомкін. Ножки короткі, в чоботях; на ньому чорне ґаліфе, такаж шкірянка, підперезаний широким, червоним шкіряним поясом. Збоку — револьвер, за поясом гранати, на шиї, на груди звисаючи,

автомат. Абрашкін ззаду підтюпцем в нього клацають зуби й увесь він труситься.

— Т...т.. оваришу к..командир, — так він до Хомкіна, — може там німці?...

Хомкін зупиняється, мружить очі, чухаючи сухорлявою рукою риже заросле обличчя і стискаючи зуби, кида:

— То що?

Абрашкін, нервуючи, назад: „Нічого, т...оваришу к...командир.. А..ле.. але н...ас мало..“

— Де ж більше взяти?

Довга мовчанка.

А потім хтось:

— Це, товаришу, не в кабінеті. Тут буває і так, що трохи кров бризне.

Тоді Абрашкін труситься і клацає зубами знов.

Ішли кущами болотом, а потім полем до села. Ніч синя, густа, вереснева. Десь гавкали собаки, кричав сич. Так і в село зайшли. Ховаючись за будівлі, прислухувалися. Скрізь тиша.

Зайшли в двір і до вікна:

— Відчиняй, старий!

Сивий дідусь відсуває засув, руки трясуться. Заходять. — Німці є в селі?

— Не знаю.

— А хто зна?

— Хворий, не ходжу, не знаю. Були, ніби, вдень. За свиньми приїжджали. Потім пішли до старости.

Стоїть дідусь зігнувшись, старечі очі у сльозах, холодні руки тре.

— Давай їсти!

Подав дідусь молоко, хліб.

— А сала?

— Нема Забув яке є.

Сьорбали молоко з хлібом.

— Язик за зубами! кинули, виходячи з хати.

— Ідіть з Богом!

Вийшли. Прислухувалися. Де-неде гавкали собаки. Крадькома пішли вони до Тички. Подвір'я застали пусткою.

— Зійшов кудись — люто Хомкін.

Блукали селом. Вирішили ще навідатися. І коли йшли з села, побачили на шляху світло — то мчався в напрямку Тарасівки мотоцикль.

Швидко сховалися і приготували автомати.

— Петров, — тихо Хомкін, — Становишся на шляху і командуєш „*Halt!*“ Не слуха стріляєм. Петров у формі німецького офіцера становиться на шлях.

У відповідь на „*Halt!*“ мотоцикліст зупиняється і, гадаючи, що це свої, спокійно насвистує. Тоді зза хати вискакує решта, і мотоцикліст хапається за автомат, та, перерізаний кулями, падає. Другий зривається і, мов тигр зникає у пітьмі.

Швидко забирають зброю, папери і, лишивши труп та постріляний мотоцикль, сполоханими вовками тікають до лісу.

Коли село лишилося позаду, зменшили крок, втирали спітнілі обличчя, перекидаючись словами.

— Втік один гад, — чухає потилицю Хомкін.

— Але .. але — кидає котрийсь схвильовано — і за одного німці пустять село в розход.

Чуючи це, Абрашкін радіє і задоволено тре руки.

★

А навколо трупа на вулиці селяни в тривозі.

— Пропало село, — в сльозах жінки.

Та треба шукати порятунку, що плач.

Хтось дає раду:

— Камінюку німцеві до шиї та в став. Чортопхайку також з ним (так про мотоцикль).

Похапцем хапають труп, мотоцикль і тягнуть в став. Блідне зорі, ясніє ніч — наближається ранок. Десь далеко чути постріли.

★

То Хомкін з своїм загоном наскочив на кінну українську поліцію якогось села.

Абрашкін та ще два, боронячись, падають трупами. Хомкін направляє собі у висок цівку револьвера, але порожний револьвер сердито кладнув і замовк.

Хомкіну в'яжуть руки, хапають і решту.

— Де була совєтська власть? — грізно поліцист Гудзь.

Мовчанка. Тоді б'ють пліттю і женуть у Василівку.

Світає.

*

Коли на росяні трави бризнули перші рожеві промені сонця, в будинок фельджандармерії напівживим увалився мокрий і обкривавлений німець. Одна рука теліпалася мотузком.

Кинув якісь обгризки речень — Тарасофка . . . , комрад капут . . . , партизан . . . , і, пожовтівши мов віск, — повалився.

Біля телефона звіром лейтенант Вельс — і вже в Тарасівку роз'юшеним тигром вриваються три німецькі вантажні машини, переповнені німцями. З ними в особовій лейтенант Берґер. На майдані повно люду, на трибуні з перекладачем Берґер. Рве злі слова, стискає кулак, хапається за ручку автомата і через перекладача:

— Хто вбив солдата? Де труп? Де мотоцикль?

— Червона банда була в селі, — хтось несміливо — шукала й старшину по хатах.

— Старшину? — з піною на устах до юрби офіцер.

А з автомашини, мов хижі звірі, злими очима світять, німці, стискаючи в руках зброю

Мовчанка.

— Старшина! — несамовито Берґер.

З натовпу виділяється стрункий Тичка; шапка в руках, сиве волосся скуйовджене, на чолі піт.

— Я, — говорить він.

— Хто солдата вбив? — мов розпеченим залізом кидає в обличчя Берґер.

— Та банда ж червона . . .

Берґер, перебиваючи Тичку, тупотить ногами, і зкашлявшись, до солдат:

— Розстрілять! Взять ще сто душ!

Тоді відривають частину юрби і, оточивши, гонять до напівзруйновано кам'яної стіни, якою обнесено було церкву.

Зойки дітей, жінок, благання, постріли . . . Хтось простягає руки до Бога, хтось виривається і намагається тікати, та, підкошений кулями, падає . . .

І коли все було зроблено Берґер, втираючи хустиною губи, немов після смачного обіду, сіда в авто і рушає з села. За ним і решта.

Сонце, немов з жаху, сховалося за хмарку, накинувши на майдан тінь, але скоро виринуло, освітивши рожевим променем трибуну.

І трибуна стала червона, червона, немов по ній стікала кров. Чорним вороном кружляв над селом жах. . .

★

А ще передтим цим, коли мчався закуреним шляхом у Тарасівку розлючений Берґер із солдатами, із Василівки до Вельса телефонував Гудзь:

— Під лісом нами піймано чотирьох червоних. Трьох забили. Затримані мають зброю, папери німецького солдата. Один із них ще навіть в крові. Когось десь замордували.

Потім Гудзь прислухався:

— До вас? — питав Гудзь — Добре. Приведем.

Тоді Вельс нервово прохає дати Тарасівку, але, зробивши злу міну, злісно кидає на стіл трубку телефона і, тяжко сідаючи на м'який стілець, кидає сам до себе: „Всі добрі“. . .

ВЕЛИКІ ЗАПОВІТИ

„. . . В Українську Державність ми віруємо, Українську Державність ісповідуємо, в її неминучості ми переконані. Для нас вона є живою реальністю, бо ідею її ми носимо в серцях, бо її духом, потребами овіяне все життя.“

„. . Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю. . . Кров, пролита для цієї величньої мети, не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відограватиме ролю непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує нескінчене і кличе продовжувати почате.“

Симон Петлюра

Т. В

ВОЄННЕ

Десь волошки в очах,
Синя стрічка в косі;
Тут закурений шлях,
Тужать трави в росі . .

Десь синіє ставок,
Мов коралі уста,
Багрянцевий вінок
Осінь в коси вплітa.

Тут в диму кулемет,
Чорним вороном жах;
Влився кров'ю багнет,
Танки мчать по кістках...

Павло Вільховий

Акт 30. Червня

22. червня 1941 р. розпочалась німецькобольшевицька війна. Українські Землі зміняли окупантів. Час був грізний, непевний. В такому часі український нарід виказав перед світом свою незломну волю жити власним державним життям.

В тиждень після вибуху війни, Українські Національні Збори в домівці т-ва „Просвіта" у Львові проголосили відновлення незалежности Української Держави. Створений Зборами Тимчасовий Уряд із Ярославом Стецьком на чолі, признано і одобрено обома українськими Церквами та цілим народом. Вислів цього дали Митрополит Андрей та єпископ Полікарп у своїх Пастирських Листах, а нарід у всенародньому плебісциті.

Проголошення відновлення Української Державности відбулось проти волі і всупереч інтересам німецьких окупантів. Воно рівнялось явному впопідженню війни непереможній, як тоздавалося, потузі. В той час, коли могутні держави нераз без стрілу падали лицем перед гітлерівською брутальною силою, український нарід цій силі спротивився, не признав добровільно німецького володіння над собою. Актом 30. червня заявив, що сам хоче бути господарем у своїй хаті.

Дата 30. червня 1941. року вже записана в історії України цими ж самими золотими буквами, що й другі величні дати неперивних визвольних змагань. Цього дня український нарід, актом відновлення Української Держави дав вираз своїм найвищим стрмлінням, проголошуючи власну Державу, виповів усім зайдам-окупантам непримирриму війну, яка не вгаває і до сьогодні.

Хоч як наші вороги, а то й власна реакція не старалибся умаловажнювати цей факт, перед його історичною вагою бліднуть і нікчемніють їхні затії. Акт 30. червня не був „маніфестацією молодиків" чи „партійним подвигом", як його намагаються змалювати ще й тепер усякі соціялістичні недобитки й реакціонери, але був він виявом волі усього українського народу. Це й осталось незаперечним фактом, як фактом є і те, що виступають проти нього тільки ці, що до нього були непричасні, і, заскорузлі у свойому опортунізмі чи вузькопартійности, причасними бути не хотіли, або в той час великого народнього зриву, їх між народом взагалі не було.

В міжвоєнних роках українські політичні сили на Західно-українських Землях громадились у двох фронтах: фронті безпосередньої революційної боротьби, який очолювала Організація Українських Націоналістів, та органічний фронт легальних партій і культурно-освітних й економічних установ. Коли большевики заняли ЗУЗ в 1939. р., цей другий фронт перестав існувати. Його провідні верстви або масово вийшли на еміграцію, або, пробуючи „легальну" співпрацю з новими властями, скоро знайшлись поза мурами енкаведівських тюрем. Стало ясним, що т. зв. „легальні засоби" боротьби стали пережитком і від такої концепції широкі народні маси відвернулись, зміцнюючи натомість ряди ОУН, що одна осталася непорушно серед народу. У жахливі роки совєтської окупації ОУН одинока й осамітнена взяла на себе тягар дальшої боротьби та організацію і підготовку народніх мас до великих, вирішальних чинів.

Акт 30. червня був природним і льогічним цього наслідком. В тому часі народові треба було рішитись за ким піти чи остатись невтральним. Нарід не вибрав ані одного ні другого. Він вибрав натомість боротьбу за власне право В цьому ж і найбільша заслуга ОУН, що актом 30. червня 1941 року вона дала народові власну, величню ціль — боротьбу за власну Державу. Боротьба, яка тоді почалась ведеться до сьогодні. Вона треватиме аж до остаточної перемоги.

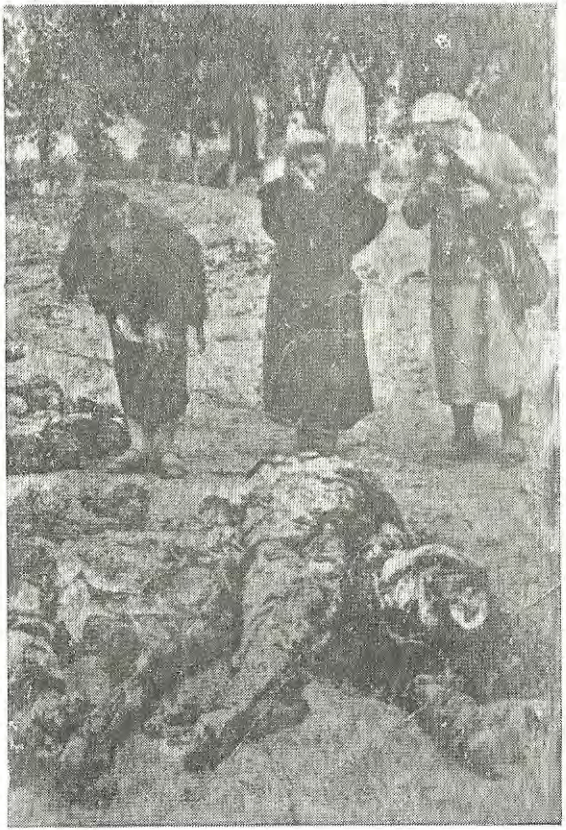

ВІННИЦЯ НА УКРАЇНІ. — Большевицький терор перед приходом німців у червні 1941. р. Серед жертв, замордованих руками НКВД-івських посіпак, жінки пізнають своїх чоловіків.

ТЮРМА НА ЛОНЦЬКОГО У ЛЬВОВІ. — Перед своїм відступом в червні 1941. р. большевики вимордували сотні безборонних в'язнів.

ПЕРШІ КРОКИ

ЛІТЕРАТУРАТУРНІ СПРОБИ НАШИХ ЧИТАЧІВ

РОМАН КОСАРЕНКО

МАКСИМ
(Оповідання.)

Перед кам'яним хрестом за селом лежав старий Максим.

Літня ніч була тиха, погідна. На небі мерехтіли міліони зірок, а ясний місяць кидав повісмо сріблого світла на легко хвилюючі лани збіжжа.

Максимові уста шептали молитву:

— „Отче наш, іже еси на небесіх... да будет воля Твоя... хліб наш насущний дай нам днесь, і остави нам долги наша, яко же і ми оставляємо должникам нашим..."

Старий перервав молитву. Із його уст діставався інший шепіт:

— „Прости мені, Господи, бо Ти сильний і добрий, але я їм не прощу... На страшнім суді Христовім не прощу катам... За синів... за жінку...

Під межами підпілінькали перепелиці, а в садах тьохкали соловії. В селі співала молодь.

Максим підвів голову. Слухав.

— „І мої так співали колись... Колись...

Перед його очима просувалась чорна лента спогадів.

...Колись він господарем був. Була в нього господарка, була жінка і були сини. Старший Василь і молодший Андрійко. Сини йому вдались на славу, аж люди завидували. На тільки що господарні, працьовиті і послушні своїм родичам, але й у цілому селі перші. І в читальні, і в церковному хорі, і в аматорському гуртку. Бувало аж спиняв їх старий. Бо й було чого. За Польщі поліція за ними слідила, перед самою війною їх навіть до тюрми забрали. Коли Польща розпалась, вони вийшли на волю. Та яка там воля була. Побули вони дома місяць, два, і вже мусіли критись перед енкаведистами, чи як Василь казав, йти в підпілля. Тяжкі й небезпечні тоді були часи.

Від Редакції

На цих стрінках заміщуємо твори наших читачів, молодих авторів, яких праці досі ще ніде не були друковані.

Шановних авторів просимо обмежувати оповідання до 600 слів, а вірші до 6 стрічок.

Із надісланих творів одне найкраще оповідання й оден вірш будуть поміщувані в кожному числі „Друга", а їхні автори у винагороду одержуть книжкові премії.

Та впевняли вони його, що не довго прийдеться терпіти, що скоро прийде кінець червоним. І прийшло довгоочікуване свято. Як у Львові проголосили свою владу, в селі його сини знова провід взяли. Заводився свій лад, відживало село.

Та не довго тревало це щастя. Одного ранку на Максимове подвіря заїхав чорний самохід. В ньому чотирьох гестапівців. Приїхали по синів. Не було синам виходу. Застукали їх несподівано. Казали збиратися і забирали до самоходу. Жінка синів держалась, не давала всадити до самоходу. А коли рушав самохід, вона до колес припала, зойкала, проклинала. Тоді висів оден з самоходу і прикладом кріса розторощив голову нещасної матері. Так її й покинули. Сусіди внесли її скривавлену до хати. Як забрали синів, Максим більш не чув і не бачив нічого. Сидів на ослоні і не рушився. Без нього й поховали жінку. Він з хати не виходив. Сусіди приносили йому їсти. Та дома він не міг довго вдержатись. По ночах ввижалась йому жінка, вся у крові, і сини. Не сини, а кістяки людські. Тоді роздав худобу сусідам, замкнув хату і пішов у світ. Ходив, блукав. Годував його прошений хліб, одівало людське милосердя. Та як важка недуга ворожила близький кінець, повернув до рідного села. Щоб лиш за рідним порогом вмерти. Доволікся до хреста за селом. Дальше не міг йти. Впав під хрестом відпочивати. Як відпічне, піде дальше. Вже ж недалеко...

СЕМЕН ВЕРЕС

ЧУЖИНА

Що з цього, що весна тут,
Що розцвіли алеї —
Про рідну мрію хату
І сад довкола неї.

Що з цього, що тут маю
Усе, що лиш потреба,
Коли дармо шукаю
Блакиті свого неба,

Коли сонце не світить
Так, як у моїм Краю,
Не цвітуть такі квіти
Й так пташки не співають.

Що з цього, що земля ця
Привітна і гостинна...
Мені тут нема щастя,
Мені вона — чужина.

Для мене — це я знаю —
Дні вернуться щасливі,
Як в рідним, вільнім Краю
Поклонюсь рідній ниві.

28. IV. 1949.

Новий напад сухого болючого кашлю перервав його спогади. Зболілі груди зі свистом вхлонули воздух, а з видихом рвонули з уст клапті темної, нездорової крови. Голова старого припала до росистої мурави, а на обличчі застиг вираз терпіння і болю...

Замовк спів соловіїв, затихти перепелиці. Понад хрестом і нерухомим тілом Максима кружляли кажани. Пробігла по небі падаюча зірка і десь зникла в просторах. Місяць накрився хмаркою, мов не хотів дивитись на людське горе...

—x—

Всеволод Листвич

ЗУСТРІЧ

На світі правдоподібно ровий день. Не можна того напевно ствердити, бо через дошками на глухо забите вікно не проістається ані один промінь, але здається, що на світі таки день. Його вправді оком не можна доглянути, але серце ловить якийсь далекий приглушений гомін, який продирається навіть через густу стіну темної духоти.

Вкінці глухий лоскіт проноситься підземеллям, скриплять десь ковані двері і тоді вже напевно видно що на світі уже день, бо струмок світла налякано вскочивший через відкриті двері, збігає до підземелля, просовгується коридорами, глипне через отвори „візиток", і сховається десь в найтемнішому куті, наче переляканий важким стукотом чобіт вартового.

Петро Деркач встає щодня перший. Він не може спати.

— Людина стара вже відіспала своє! — говорить.

Постать старого селянина кумедною кучугурою бовваніє в півтемені. Він сідає в кутку і починає говорити. Він усе говорить, і більше сам для себе. І говорить він завжди одне і те саме. Зачинає своє оповідання від захопленого опису свойого господарства. Ми всі уже знаємо з якого матеріялу та за скільки побудована його хата, знаємо на якому полі що краще удається, знаємо яка вдача у його жінки. А найбільше ми знаємо і найбільше про те слухаємо, що Деркачів Василь, одинак син, це неаби що: розумний, господарний і Плотію у церкві співає як ніхто інший в селі.

* * * * * * * * * * * * *

Із книжки

ТЮРЕМНИЙ БЛОК-НОТ

* * * *

За свого Василя старий Деркач міг би говорити годинами, без кінця. Впродовж тих довгих місяців, які прогнили в тюрмі, оповідання про Василя стало для Деркача налогом. Кожного нового в'язня завжди зустрічало це саме питання:

— А ви пане, не чували там чогонебудь про Василя Деркача з Лотоків?

А коли новоприбулий хитав головою, мовляв „ні" старий відходив, похиливши голову до свого кутка, мимрючи під носом:

— Агій, якби з другого світа люди приходять!

Коли ми його питали чого він собі найбільше бажав би, він відповідав:

— Ог що, пане, щоб я ще раз міг почути, як мій Васильцьо Плотію читає. От що!

Але на це було мало надії. Тобто правду говорячи надії ніякої не було, бо старий Деркач був наклеймований ім'ям „саботажника", — а саботажникові була тільки одна дорога з цієї тюрми — на бункри.

Але він про це не знав і навіть не додумувався.

— Як я піду додому, хлопці — казав він обсмоктуючи ложку, на якій залишилася одна крапля обідньої юшки, — як я піду то я вам неодмінно пришлю баламута. Го! Господарського баламута. Хліба пахучого, сала грубого, ще торічнього, ну і бакунцю! Аякже!

— А не забудьте часнику, дядьку!

— Часнику хочеш? Чому ні, можна і часнику. В мене часник росте здоровий, як цебуля великий. Росте! Передам, тільки пригадайте, як, як буду йти додому.

— А коли ви дядьку, підете?

— Коли? Га, Бог знає, але піду! Бо чому я мавби не піти? Правда мусить вийти наверх. Мусить!

Кирпатий Юрко, що то пачкував коней з райхсконсаріяту до Галичини і

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО . . . Щоби сонішне світло досягнуло землі, на це потрібно 8 мін. часу. ★ Один метер рівнається одній сорокміліоновій частині обводу землі. ★ Людина віддихає пересічно 18 разів на мінуту. ★ Уся кров, що находиться в тілі проходить що-мінути крізь серце. ★ З усіх звірят тільки одинокий верблюд не може пливати.

ложидав транспорту до кацету зривається, мов бджолою укушений.

— Дядьку, що ви здуріли? Ви тут правди шукаєте?

— Правди, синку, треба всюди шукати бо вона всюди є. Та часто вона присипана людською злобою.

З Деркачем була справа ясна: в нього знайшли при ревізії кілька мішків пшениці. А що він не здав був повного контингенту, так і „саботаж" був ясний як на долоні.

І минав місяць за місяцем, і він не переставав вірити, в те, що його правда вийде на верх.

Того дня в тюрмі навис якийсь особливий спокій. Крім вартового, який відстукував свій шлях монотонно і без охоти ніхто не показався, навіть щоденної контролі не було.

Як тоненькі смуги світла на коридорі стали бліднути хтось застукав у стіну з сусідньої келії.

Раз... Два... Три...

І знов стихло. Стихло усе, навіть серця перестали битися, бо це був умовлений знак, яким передавалася із келії до келії вістка, що вночі буде „гулянка". Гулянка — це розстріл.

Кого візьмуть?

Це питання було таке тяжке, що неначе холодна брила льоду упало на кожного і придавило до землі.

Тимчасом западав вечір глибокий. Тишина глибшала, як глибшає море, отвираючи під пошмагами хуртовини свою глибину, щоб проковтнути світи.

У келіях зависло болоче, жахливе ожидання.

Михайло Кривенко

ОДГРЕМІЛА СТАЛЬ

Одгреміла розпечена сталь,
Пролетів і затих буревій —
І лишилась пекуча печаль
У знеможеним серці моєм...

Десь сумує шипшина в саду,
Що сестра за вікном посадила;
Хоч сказала востанє „прийду",
Та навіки її залишила...

О, сестро ти моя — санітарко
Із червоним хрестом на хустині!
...Десь жоржини колишуться п'янко
А спокій ти найшла в домовині...

Ні, повіки тебе не забути!
Ще й зажурену матір в окні,
Що за працю тяжку в нагороду
Їй безхлібні дають трудодні...

І раглий блиск світел, що заляв, коридори й келії станув перед очима, як з'ява смерті. В розкритих дверях з'явились червоні обличчя і розкрили свої челюсті готові до стрілу автомати.

Назвиська падали, як куски каменю.

Постаті виходили з келій як з'ява.

— Деркач Петро! — впало жорстоко і несподівано.

— Розбиратись!

— Що? — крикнув старий, схватився за горло і захитався, як столітній дуб, що його підрізала жорстока пилка.

— Рравс! — загуділо і відбилося столуною. Сильні руки вхопили старого і неначе пень викинули на коридор.

— Василю! Васи...

І тоді нагло будинок стрясся від страшного удару. Вибухи зірвалися нагло і грімко і виповнили цілий простір підземелля. Дальше зацокотіли скоростріли і їхній звук, неначе чарівна пісня линув до келій, де на хвилю все закаменіло, застигло, знерухоміло. Ще хвилина і опричники рванулися до виходу. Гримнули двері, зарвався замок. А в'язні стояли непорушно, тільки старий Петро Деркач лежав на долівці, тяжко стогнучи. Стрілянина то стихала, то наближалася з новою силою трясучи небесами. І коли грімкі удари забили о двері постаті як підкошені упали додолу. Ніким непідказана молитва зашуміла неначе пісня надії. І тоді двері розірвались і молодий юнак збіг вдолину.

Він станув як укопаний на вид потонулих у молитві людей. Старий Деркач підніс голову, доглянув юнака, і з простягнутими руками, скочив.

— Василю! Васи...

— Тату!

Нагор, стрілянина втихла. Повстанці опанували будинок.

Як в'язні виходили; надворі стояла тиха, зоряна ніч.

О. Олесь

МИ ПІДЕМО..

Ми підемо широкими шляхами,
Ми здійснимо колишні сни...
Ми вернемось небесними
громами,
Потоками-пророками весни.

Для **них** ми будем блискавками,
Грозою, бурею, мечем...
Для вас ми прийдемо з квітками,
Для **вас** ми сонце принесем.

ГУМОРЕСКА

Юрій Вухналь

ГАРЯЧА НАТУРА

— Фу-ти! Будь воно неладне! От не втерплю — збентежено вигукнув Микешка й пішов од гурту хлопців, що ганяли невтомно на вигоні м'яча.

Одійшовши далеченько, зупинився, напружено подався вперед й гукнув що сили:

— Ну, та куди ж ти б'єш, та хіба так б'ють?! Лівою бий, та бий лівою, дурню, лівою йолопе! — Футболіст, почувши таку пораду, спокійно посварився на Микешку:

— Я тобі дам — розумний який!

Микешка хитнув знесилено головою й промовив до мене:

— От натура у мене гаряча, — побачу футбол, сам не свій роблюсь, про все забуваю, таке, хоч не дивися на нього.

— А чого ж ти, — кажу, — не граєш?

— Ех, браток, не приймають мене через отаку натуру мою — не можу я грати.

— Так ти навчись, — порадив я.

— Я грати вмію, та не можу. Оце побачу футбол і хочеться мені одному за всіх — одним словом, голкіпера й бека й центра, здається за всю команду сам би грав.

А коли побачу, що хтось м'яча не туди гонить — ну, сил моїх немає, не встою на одному місці, товариша найкращого образити й матюкнути можу. За це мене й з команди викинули.

Ми йшли вигоном, і Микешка оповідав мені сумну цю історію:

— Поїхали ми в Гаврилівку грати з осередком тамошнім. Почали грати, народу назходилось на вигін — протовпитись ніде.

Почали грати. Граємо... Я голкіпером стою на воротях, очей з м'яча не спускаю. Стою, вистоюю, аж тоскно стало, — стояв, стояв та й не втерпів. Побачив, як оточили Васька — нашого центра. От-от м'яч з-під ніг вирвуть. Як закричу я:

— Вася, не піддавайся, лівою, Васю, пасуй, та пасуй же! А далі не втерпів та бігом до нього. Не встиг я добігти, як м'яч біля моїх воріт опинився. Я бігом назад, біжу й гукаю: — Та куди ж ти б'єш! Підожди, чорт, — я ж голкіпер! Поки добіг, вони гол загнали.

Почали гру знову. Довго грали, розпалилися наші хлопці, насідають. От-от гол їм заб'ють. А в мене аж серце тьохкає, встояти на місці не можу, ногами розмахую. А наші хлопці вже до їхніх воріт м'яча пригнали.

...— Братці, кричу, нажміть ще трішечки, ану ще, та бийте! Прямо бийте! — не встояв — зірвався та до них бігом: — Ану, ще раз, ану братці, ану, товаришочки!

Біжу, коли дивлюся летить м'яч прямо на мене, я назад до воріт, та куди там — якась чортяка підскочила збоку та як садонула ногою футбола, так у воротях і опинився.

Люди на вигоні зо сміху лягають. Засоромлені ми повертались ми додому. Хлопці насуплені, мовчазні. Запитаю я що — мовчать. Скажу слово — мовчать. Довго мовчали, а як уже до села дійшли, Павло, голова команди напоїв, не вмовчав, підійшов до мене, за петельки взяв:

— Ти чого, — каже, біля воріт не стояв?

А Мишко ззаду за комір і собі:

— А мене дурнем обізвав.

І почали штовхати, допитовхалися, що аж лице опухло, — на ранок глянув у дзеркало, а воно — як футбол надутий.

— Отака то історія, — хитнув головою Микешка, — от натура гаряча! погодився я.

В цей час на вигоні серед хлопців знявся галас. Озирнулися ми.

Біля воріт йшла боротьба за м'яч. Микешка подався вперед, сплескув руками, а далі зірвався, з місця й подався до гурту, палко вигукуючи:

— Та бий прямо, лівою бий, дурню! Та бий, а то вирвуть! Вася дорогий, бий лівою, бий, Вася, та бий же, йолопе!

ГІРКИЙ ТО СМІХ

„Запрещенне" слово.

Совєтського громадянина засудили на 3 роки лагерів за те, що назвав жида не євреєм, а прямо жидом. Вертаючи домів після відбуття кари, ждав на поїзд на якійсь стації.

Він видався підозрілим енкаведистові, який підходить і питає:

— Що ви тут робите?

— Ож... освриваю на поїзд, — поправився обережний громадянин.

Найгеніяльніший батько народів

В. ІВАНІВ

МЕДАЛИК

Серед менше і більше важних подій в мойому житті, одна подія назавжди останеться в моїй пам'яті. Подія дивна, майже неймовірна, однак правдива. Ось послухайте:

Колись, ще як я був малим хлопцем, моя бабуня привезла мені із відпусту в Гошеві малий, срібний медалик Матері Божої. Повісивши мені його на шию, бабуня наказувала ніколи з ним не розлучуватися, бо, казала, цей медалик освячений і перед лихом буде мене захищати. Я з ним й не розставався. Роки минали, а в мене на шиї завсіди висів бабусин медалик Матері Божої.

Зимою 1940 р. мене арештували большевики і завезли у тюрму в Станиславові. При ревізії енкаведисти забрали у мене медалик. Просив я нехристів, щоб оставили, та сказали „нельзя“, і тільки я його бачив. Та чи справді тоді я його бачив останній раз?

Кілька місяців опісля засудили мене на десять літ лагерів, перевезли до Харкова, а звідтам вивезли на північний Урал в Івдельські лагери. Попав я на участок Шипічная на лісорубні роботи.

Це було на весну 1941 р. Ми сплавляли нарізане зимою дерево. Вздовж ріки стояли стоси дерева, і нашим завданням було спускати його в ріку. Звичайно треба було підважувати дрючками грубезні бервена, і вони скочувались до ріки. При одному стосі працювало чотирьох людей.

Одного дня ми стали до праці. Стіс нам попався в придолинку; треба було видвигати дерево нагору. Того дня праця була особливо важка, і як тільки наглядач від нас відвернувся, ми приставали і відпочивали. Це сталось підчас одного з таких відпочинків. Я мимоволі глянув на землю, і тут, біля моєї стопи, лежав мій медалик. Цей сам, на цьому ж самому ланьцюжку. Я пізнав би його хоч би де. Очам не хотілось вірити. Вмить я схилився, щоб його піднести, та ще моя рука не торкнулась землі, як над моєю головою щось пролетіло з грюкотом, роздався короткий та пронизливий крик болю і я підвів голову. Перша річ, що я завважив, це було грубезне дерево, що застрягло в землю зараз за нашим стосом. Біля мене впав мій сусід. Голова його була розторощена і не давав знаку життя. Два другі мої друзі лежали оподалік. Я зрозумів, що сталося. Бервено із сусіднього стосу, який стояв вище нас, не пішло до ріки, куди його справляли, але скрутилось і прямо на нас. Сталось це так швидко і несподівано, що заки люди змогли нас остерігти, дерево вже було над нами. Мене врятувало те, що я у цьому ж менті схилився по медалик. Я пригадав собі медалик і схилився вдруге. Але медалика не було. Ані сліду з нього... Можете уявити собі, що діялось в мене на душі. Пригадались мені моя бабуня, пригадались слова, що вона мені їх говорила, закладаючи медалик на шию. Мені хотілось плакати і молитись.

Мойого друга вбило на місці, двох інших забрали ще живими. Що з ними сталось — не знаю, бо більше я їх не бачив. Мені було б те, що й мойому найблищому сусідові, коли б не цей дивний привид. Тому для мене це чудо. А для вас?

Від Редакції

Наших Читачів просимо надсилати нам описи правдивих визначних подій з їхнього життя. Одне оповідання буде поміщене в кожному числі „Друга“, а його автор одержить книжкову премію.

ГІРКИЙ то СМІХ

В совєтському консуляті в одній державі інтересант хоче бачити консуля. Кажуть йому, що консуля відкликали в Москву.

— А коли він повернє? — запитує інтересант.

— Він повертає майже що-ночі. Пересуває меблі, рушає фіранками і взагалі нас страшить — відповідає шепотом урядник.

БУДИТЕЛЬ ГАЛИЦЬКОЇ ЗЕМЛІ
(В роковини смерти Маркіяна Шашкевича)

Серед роковин, які припадають в черні, на особливу увагу заслуговує річниця смерти передового поета галицької землі — Маркіяна Шашкевича.

Був він сином священика і народився в селі Підлиссю, золочівського повіту. Середню школу покінчив в Бережанах, і після студій у Львівській Духовній Семінарії, став священиком. Жив він в часі найбільшого упадку українського політичного та культурного життя в Галичині, коли то наша інтелігенція відчужилась від народу, встидалась навіть рідної мови, але польщилась і московщилась. Та Маркіян Шашкевич остався вірний народові, з якого вийшов. Він перший почав писати літературні твори погорджуваною всіми, українською, народньою мовою, і тим чином започаткував національне відродження. Перший його твір, „Русалка Дністрова" появився 1837. р. За свою сміліcть писати „хлопською мовою" натерпівся і від своїх і від чужих. Переслідування ці покінчились тим, що він в 33-ому році життя, знеможений горем й важкою недугою, помер дня 7. червня 1843 р.

Вияв своєї віри в український нарід він висказав у творі „Руслакові Псальми". Ворогам українського народу він говорить: „Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш, а не возьмеш милости і віри, бо руське ми серце тай віра руська!" Вартісні ці слова і сьогодні.

ЛЮДИНА ПРАЦІ
(Докінчення із 6. стор.)

ди.

Наші вороги надаремне намагаються зробити з Франка поета „интернаціонального пролетаріяту" — червоні шати, які вони на нього силкуються накинути, не лицюють цій людині, яка все своє життя провела в праці для свойого народу, в змаганні за його правдиву свободу.

І коли Франко писав про Вільну Українську Державу, коли з вірою кликав до народу:

„. . . Засядеш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,
Покотиш Чорним Морем гомін волі,
І глянеш як хазяїн домовитий
По своїй хаті і по своїм полі,

— він тоді напевно не мав на думці такої України, якою зробили її тепер її вороги, але він мав на увазі цю Україну, якій присвятив ціле своє життя, за яку терпів і боровся, Україну, за яку терпить і бореться український нарід до сьогодні.

ПІЗНАЙМО АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

Від Редакції: Щоб помогти нашим Читачам в науці англійської мови, в кожному числі „Друга" будемо заміщувати цікаві й легкі до затямлення вказівки з того обсягу. Також на запити Читачів будемо тут подавати пояснення трудніших правил англійської мови.

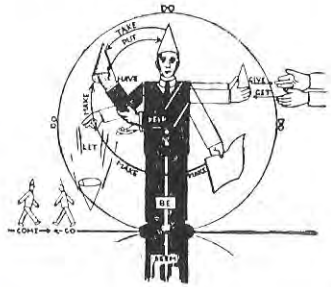

To make	(ту	мейк)	— робити
have	(	гев)	— мати
put	(	пут)	— класти
take	(	тейк)	— брати
keep	(	кіп)	— держати
let	(	лет)	— дозволити
give	(	ґів)	— давати
get	(	ґет)	— одержати
go	(	ґов)	— іти
come	(	кам)	— приходити
be	(	бі)	— бути
— seem	(—	сім)	— видаватись
do	(	ду)	— діяти

Заміщений образок пояснює значення і ужиття 13-ти найчастіше вживаних англійських дієслів, що їх подаємо збоку.

На образу бачимо передусім особу, яка **виконує** певні **чинності** *(do)*. Особа і її чинності **існують** *(be)*, але внизу сліде їх віддзеркалення. В ньому ця особа не існує в дійсності, її існування нам тільки **видається** *(seem)*.

Пригляньмося всім чинностям особи. З кусника паперу вона **робить** *(make)* шапку. Вона **має** *(have)* шапку, **держить** *(keep)* її в руці. Опісля вона **кладе** *(put)* (вбирає) шапку на голову і знімає (**бере**) *(take)* з голови. Вона опускає шапку на землю (**дозволяє**) її впасти *(let)*. Дальше вона **дає** *(give)* шапку комусь другому, а цей її **одержує** *(get)*. Дальше бачимо, що до цієї особи хтось **приходить** *(come)*, а хтось **йде** (відходить) від ньої *(go)*.

Цей приклад вказує яке значення мають ці дієслова та як їх вживати в щоденній розмові. Докладне їх вивчення та засвоєння цього рисунку, принесе користь всім, що вивчають англійську мову.

РОЗВ'ЯЗКИ ЗАГАДОК

1 295 яєць. **2.** 4 : $\frac{1}{4}$ це те саме, що 4 x 4, отже кожний одержав по 4 яблока. **3.** В однаковій віддалі. **4.** 6 років.

ВЕСЕЛА СТОРІНКА

„ПОСЛАНІЄ“

до живих і півмертвих соц-трудящих в Сов-Союзі і поза ним сущих.

І світає і смеркає,
Соц-роб день минає,
І знову люд потомлений
В бараках куняє...
Тільки я, мов окаяний
По Кремлі нудьгую,
Укладаю посланія,
Кого б в холодную
Посадити і втопити
Острого кинджала,
Щоби гидра фашистівська
Вже вкінці сконала.
Скрізь фашисти нечистиві
На мене чатують,
Укладають пляни, пакти,
Меч новий гартують,
Щоби з раю знов створити
Пекло буржуазне,
Й замість мого володіння,
Встановити власне.
Схаменіться, недолюдки,
Діти юродиві,
Бо й на вас знайдеться грудка
На червоній ниві.
НКВД й на вас має
Стенки і наґани,
І на вас чекають зимні
Соловецькі брами!
Мене фашисти не злякають,
Немає ж другого, як я
Як з ними справитись — я знаю!
НКВД ж — не Скотлянд Ярд.
Хоч не повелось нам в Берліні,
І хоч з бльокади вийшов і шик,
І не звертаютають в ООН-і
Уже уваги не наш крик,
Та поживились ми Китаєм
Й собі відкрили інший шлях!
Ще й так фашистів закатаєм
І розторощим в пух і прах
І ви на Тіта не дивіться,
Бо це куркульський полигач.
До нас вернутися боїться
Та ще поховзнеться нога,
Колись розправимося з ним ми
За всі сочинені нам зла
Покушає кульок він зимних,
Як ті, що їмже ність числа.
Кому не всмак мої закони —
Того в тюрму і на Сибір.
Так всіх я вигублю драконів,
Що надто гострий мають зір.
Бо не думайте, кохані,
НКВД око
Загляне вам аж в печінку
Глибоко — глибоко —
Дізнаються небожата,
Чия на вас шкура
І засудять вас під стенку,
Чи сидіти в мурах.
Подивіться! У нас сила,
Ніхто нас не зборе!
Маєм гроші, маєм славу,
Тюрми й конц-табори.
Конституцію читайте,
Молю вас, благаю,
Пізнаєте, як чудово
Жить у нашім раю.

САМ.

Новий китайський Будда

УСМІШКИ

— Ідім скорше! Нас доганяє варіят.

— Варіят? Який варіят?

— Бачиш, він мені позичив п'ять фунтів.

* * *

П'яний, вертючи ночі домів, натрапив на поштову скринку. Думаючи, що це стіна, починає дотиком рук шукати виходу. Вкінці, обійшовши кілька разів округлу скринку, кричить перелякано:

— Рятунку! Замурували мене, чортові сини!

КОЛЮЧКИ

Багатий на почести є звичайно дуже бідний на честь.

Настав вуха, замкни уста, то пізнаєш людську дурноту, а твою ніхто.

Для потіхи дурному є на світі ще дурніший.

Хто не знає, а знає, що не знає, той дальше зайде, чим той, що думає, що знає, а не знає, що не знає.

Книжка і жінка мають багато спільного: за їхню долю частіше рішає зовнішний вигляд, чим внутрішний зміст.

ЧУЖІ СЛОВА

Автор — інакше шофер.
Компас — комуністичний пастух (Одне із сов-скорочень.)
Пацифіст — фіст пацятка.
Утопія — топільниця.
Цивілізація — збіговище цивілів.

Оголошення

ПАННА, молода, вродлива, вміє писати на машині, пошукує посади в бюрі, евентуально вийде заміж за такого, що був в школах. Голоситись під „Вчена“.

Ну, чи відгадаєте?

СТОРІНКА РОЗВАГИ

ЗАГАДКИ

1. Жінка винесла на ярмарок кошик яєць. Перший покупець купив половину скількости яєць в кошику і пів яйця. Другий покупець купив половину з цього, що осталось і пів яйця; третій покупець купив половину з цього, що ще осталося і пів яйця. Після цього в кошику осталось 36 яєць. Жінка не мала пів яйця, ані не розбила жодного. Скільки яєць вона винесла на продаж?

2. Якщо чотири яблока поділити на одну четверту і роздати їх чотирьом особам, то по скільки яблок кожня особа одержить?

3. Мотоцикліст Іван виїзджає з Нотінгам до Лондону докладно в тій самій годині, що Степан Лондону до Нотінгам. Іван їде скорістю всього 10 миль на годину, а Степан проїзджає 20 миль за годину. Приймімо, що віддаль між Лондоном й Нотінгамом виносить 100 миль. Коли наші мотоциклісти стрінуться, котрий з них буде блище Лондону?

4. За три роки Михайлові буде три рази стільки літ, скільки йому було три роки тому. Скільки зараз Михайлові літ?

ДОБРЕ ЗНАТИ...

Як вгадати чийсь вік?

Скажіть особі, якої вік Ви хочете „вгадати", щоб написала число місяця свого народження і помножила його на 2. До одержаної суми нехай додасть 5 і вислід помножить на 50. До висліду нехай додасть свій вік і від одержаної суми нехай відійме 365. Очевидно, Ви не бачите всіх цих рахункових ділань і щойно тепер запитуєте про остаточний вислід. До нього Ви додаєте 115, а сума вкаже вік і місяць народження особи. Числа на право дадуть вік, а числа на ліво — місяць народження.

Зумієте це карисувати?

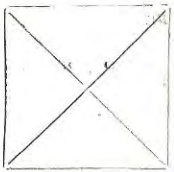

Відрисувати цю геометричну фігуру не є трудно. Але пробуйте відрисувати її перед зеркалом, дивлячись не на цей рисунок, але на його відзеркалення. Самі побачите, чи Вам це легко прийдеться.

Розв'язка загадок на 29 сторінці.

ВИДАВНИЧІ ВІСТІ

ДО ЧИТАЧІВ „ДРУГА"

*** Прочитавши цей журнал, Ви напевно маєте свій осуд про нього. Якщо „Друг" Вам подобався, скажіть про нього другим, якщо ні — скажіть нам. Ми ждемо на Вашу оцінку і дружню критику. В майбутньому, видаючи дальші числа журналу, хочемо руководитися Вашими вказівками. Перед нами велики труднощі до поборення, та віримо, що при Вашій помочі нам вдасться їх побороти.

Не менш важна і матеріяльна піддержка. „Друг" буде міг виходити і розвиватись лиш тоді, як кожний читач буде за нього платити. Якщо кожний, хто одержав це число „Друга" стане його передплатником та приєднає ще бодай одного передплатника, кращий і обширніший „Друг" буде міг появлятися що-місяця.

Звертаємо увагу на долучений лист-замовлення, на який просимо відгукнутися. Хто не пришле нам замовлення, тому не будемо могли вислати слідуючого числа „Друга".

*** Видали ми також підручник „ЯК ЦЕ СКАЗАТИ ПО-АНГЛІЙСЬКИ?" — англійсько-українські розмови. Книжка корисна головно для тих, що ще добре англійською мовою не володіють. Поручаємо її нашим читачам.

*** Пошукуємо МИСТЦЯ - КАРИКАТУРИСТА для мистецького оформлювання „Друга" та інших видань, які плянуємо. Праця його буде винагороджувана після умови, або може бути повністю загруднений у нашому В-ні. До зголошень просимо долучувати взірці праць.

************ ДРУКАРСЬКІ ПОМИЛКИ ************

Шановних Читачів перепрошуємо за ряд друкарських помилок в тексті, в першу чергу за помилку в наголовку на 18. стор., де надруковано „літературатурні" зам. **літературні.**

НА КОЖНОМУ КРОЦІ серед англійців —
— будете знати ЩО, ДЕ і ЯК сказати
маючи підручник

„ЯК ЦЕ СКАЗАТИ ПО-АНГЛІЙСЬКИ?“

Книжечка на 40 сторін друку, видана у вигідному кишеневому форматі, містить слова, фрази і готові речення щоденного вжитку з українською вимовою.

Замовляйте у нашому Видавництві!

Ціна 1 шіл. Пошта 2 п. Відпродавцям опуст.

Спішіться з замовленням, бо наклад невеликий!

Якщо влаштовуєте КОНЦЕРТ чи АКАДЕМІЮ і маєте труднощі у підборі **деклямацій**, замовте у нашому В-ві ЗБІРКУ ДЕКЛЯМАЦІЙ

„В РОКОВИНИ“

40 сторін. 38 деклямацій.

Знижена ціна 1 ш. 3 п.

В науці англійської мови допоможе вам книжка д-ра Галинського

КОРОТКИЙ УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Слова, звороти, пояснення

Ціна 1 ш. 6 п.

„РІДНА КНИЖКА“

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО І ДРУКАРНЯ
КНИГАРНЯ, СКЛАД ПАПЕРУ І КАНЦЕЛЯРІЙНОГО ПРИЛАДДЯ

ВИДАЄ книжки, підручники, образи і т. п.
КОЛЬПОРТУЄ видання інших видавництв,
ВИКОНУЄ всякі друкарські праці по низьких цінах
На замовлення виконуємо печатки та достарчуємо канцелярійне приладдя і т. п.